

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

Проблема децентралізації в Україні стала актуальною внаслідок недосконалості розподілу управлінських функцій та повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Реальне здійснення державного управління виглядає як органічне переплетіння централізації і децентралізації. При чому централізація - це принцип володіння владними повноваженнями, згідно з яким територіальні органи влади у своїй діяльності залежать від центральних органів; децентралізація - процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління до органів місцевого самоврядування.

Вирішити проблему оптимального і раціонального поєднання централізації і децентралізації має на меті адміністративна реформа в Україні.

В ході адміністративної реформи можна вирішити наступні основні проблеми:

1. демонтувати централізацію влади, яка тягне за собою низький рівень управлінських рішень та неузгодження політики розвитку та реалізації інтересів територіальних громад;

2. неналежне фінансування територіальних громад, що є причиною низької якості надання суспільних послуг.

Важливою перевагою децентралізованого урядування є зростання економічної ініціативи. Централізація управління сприяє концентрації, як політичної, так і економічної влади у столичному місті країни, що протидіє інтересам інших міст та громад у країні. Це проявляється у сповільненому розвитку економіки адміністративно-територіального утворення.

Децентралізація ресурсів і повноважень допомагає забезпечити значно більше можливостей для істотного й помітного економічного розвитку.

Відповідно до вимог Європейської хартії реформування системи місцевого самоврядування повинно включати ряд умов, основні з яких є адміністративно - територіальна реформа, децентралізація та делегування повноважень та фінансова децентралізація. Важливим у цьому процесі є дотримання принципу субсидіарності, проголошеного Бюджетним кодексом України.

Для забезпечення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування, в Україні відбуваються процеси децентралізації місцевих бюджетів, починаючи з кінця 2014 року. Перед прийняттям Закону України "Про Державний бюджет України на 2015 рік", Верховна Рада України прийняла ряд змін до Податкового і Бюджетного кодексів щодо реформи міжбюджетних відносин і був розпочатий новий етап бюджетної децентралізації.

В розпорядженні органів місцевого самоврядування стало достатньо ресурсів для вирішення питань розвитку території, регіону, громади. Суттєво розширилася дохідна частина місцевих бюджетів за рахунок збільшення ставки відрахувань окремих податків, а також передачі частини податків виключно на місцевий рівень.

Проведення бюджетної децентралізації в Україні у формі збільшення повноважень місцевих органів влади на ресурси місцевих бюджетів триває вже кілька років і кожний раз декларується в основних напрямках бюджетної політики, проте реально відбувається протилежний процес - бюджетна централізація. Протягом 2011-2013 рр. рівень бюджетної централізації поступово зменшувався із 78,3 % до 76,2 % і, відповідно, рівень децентралізації бюджетних ресурсів збільшувався з 21,7% до 22,2 %.

В реформуючій системі децентралізації бюджетних ресурсів розширено джерела наповнення місцевих бюджетів (табл. 1).

Таблиця 1

Джерела наповнення місцевих бюджетів

Надходження	Характеристика
Передачі доходів з державного бюджету	100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки
Запровадження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти за ставкою 5 відсотків від вартості реалізованого товару
Розширення бази оподаткування податку на нерухомість	Включення до цього податку комерційного (нежитлового) майна і автомобілів з великим об'ємом двигуна
Збільшення розміру екологічного податку	збільшення нормативу зарахування до місцевих бюджетів екологічного податку з 35% до 80%

Отже, за все існування України як незалежної держави вона так і не змогла перейти до децентралізованого управління. Хоча до децентралізації низку важливих кроків уже здійснено, однак цього не достатньо щоб назвати Україну країною з децентралізованим управлінням економіки.